

koncertbelszínnek, sokkal nagyobb közönség befogadására alkalmas. A Művészetek Palotája teljesen más funkciót tölt be, mint a Zeneakadémia. Éppen ezért senki ne próbálja meg itt ugyanazt a repertoárt keresni, mint bármely más koncertbelszínben.

Emlékezzünk például arra, hogy a Liszt Ferenc téri házban egy Daphnist akkor lehetett csak előadni, ha lebontották az orgonaszínt, Sosztakovics V. szimfóniájához pedig pianínót kellett használni, de az is kint állt a folyosón... Amíg nem épült meg a Müpa, egy Mahler VIII. szimfóniáért a Sportcsarnokba, a Gurra-Liederért a BKK-ig kellett elzarándokolnia az érdeklődőknek. Nagyon-nagy gondot oldott hát meg a Bartók Béla Hangversenyterem születése. Hatalmassá szélesítette a repertoárt. Óriási lehetőségeket adott a zenekaroknak, hiszen korábban nemcsak az volt a baj, hogy nem volt elegendő a belszínen, hanem az is, hogy nem lehetett állandóan a Sportcsarnokban koncertezni. Mióta létezik a Müpa, a

megalomán, gigantomán művek előadása rendszeressé vált, s ezt nagyon jónak tartom, minden együttes szempontjából. A lehetőséggel éltek is sokan, hiszen Mahler VIII. szimfóniát például én is előadtam a Bartók Teremben, de ezzel bizony csak az ötödik voltam a sorban...

A Zeneakadémia egy tanintézmény, reprezentatív, gyönyörű, csodálatos akusztikájú teremmel, amely azonban azoknak a műveknek az előadására, amelyek igazán nagy tereket kívánnak, kevésbé alkalmas.

Azt tapasztalom, hogy a zenekarok alkalmazkodtak a Müpa hangzási adottságaihoz. Olyannyira, hogy az előzetes aggodalmak ellenére, mindenki meg tudta teremteni a saját „Művészetek Palotája-közönségét”. Ha meglepő módon nem telik meg a terem, akkor általában külföldiek a fellépők...

Mi, a Nemzeti Filharmonikusok egyfajta szimbiózisban kell, hogy éljünk a Művészetek Palotájával, és ennek leginkább az előnyeit élvezzük.

Az NFZ hangzására az elmúlt évtizedben biztos, hogy szintén batott ez az óriási belmagasságú terem. Hatalmas a tér abhoz, hogy egy-egy szokványos, klasszikus értelemben vett együttes hangzásának minden összetevője magától értetődően érvényesüljön benne. Mindezt nagyon is számításba kell venni, amikor az ember az arányokat kikeveri. Az elül ülő vonósok hangzását gyakran „megeszi”, a fafüvőkkel is van tennivaló, ugyanakkor csodálatosan szólnak a rezek a színpad végéből. Amikor felvételt készítenek, akkor soha nem kell bolygatni ezeknek a hangszereknek a hangzását. Úgy vélem, az elmúlt tíz évben a hazai zenekarok nagy többsége érzékelhető eredménnyel vette ezt az akadályt, sikerrel birkóztak meg a terem akusztikája által támasztott követelményekkel. Akármikor hallgatom az NFZ vagy más zenekar koncertjét a Müpában, soha nincs akusztikai értelemben vett hiányérzetem.”

R. Zs.

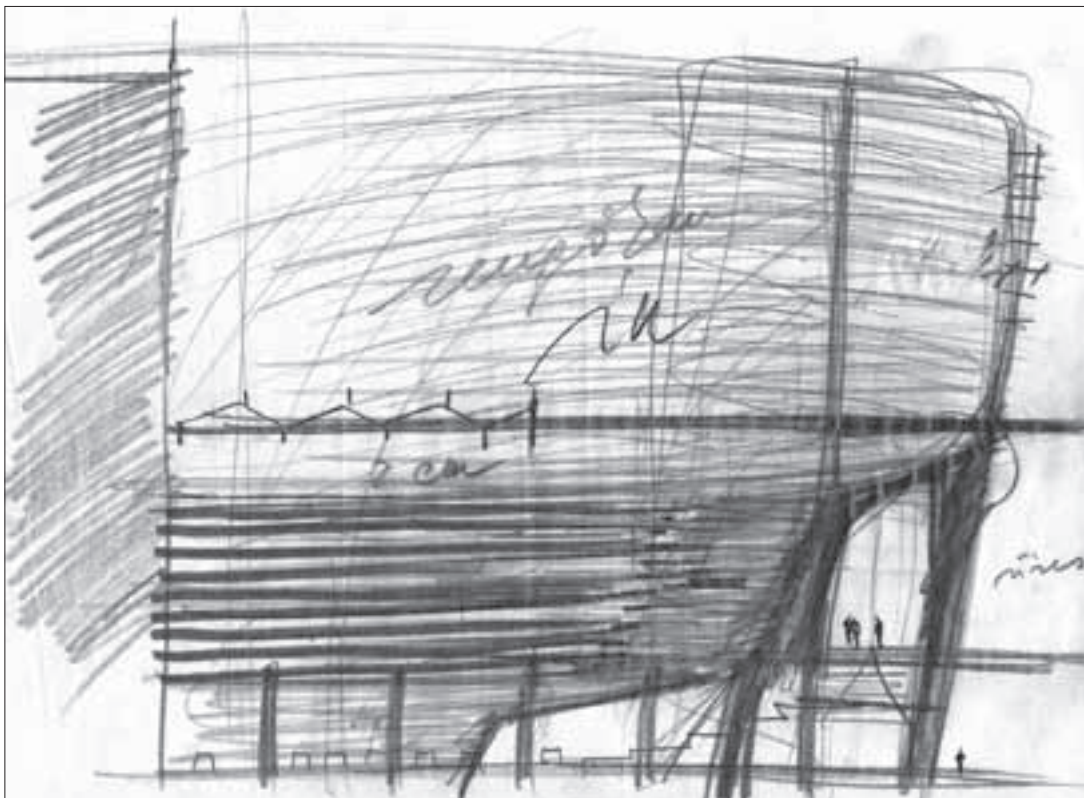
Egy valósággá vált álom tizenöt esztendeje

Zoboki Gábor Valhallát épített, palotát a legkiválóbbaknak

Kevés olyan építész akad, aki nemcsak megtervez, felépít egy épületet, hanem ennek a háznak az életét is nap, mint nap figyelemmel kíséri, egy évtizeden keresztül. Zoboki Gábor kapcsolata a Művészetek Palotájával nem is egy évtizede, hanem korábban, tizenöt évvel ezelőtt kezdődött, amikor először felmerült egy ilyen központ gondolata. A Müpa építésze azóta már más koncerttermet is építhetett, igazán azonban azt tölti el örömmel, hogy a budapesti ház naponta kétezer embernek ad élményt. Még ma is élvezettel szemléli egy-egy neves vendégművész reakcióját, amikor az először belép a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterembe.

„A Müpa születésnapjára megjelenik egy – a Libri által gondozott – kötet is, amelyben a keletkezéstörténetet, a kulisszák mögötti világot egyaránt bemutatjuk, s a közönség szemével is elemezzük, mi minden történt ebben a Házban egy évtized alatt. Számvetés, de nemcsak visszatekintés, hanem jövőbenezés is található a könyvben – meséli az építész. – Egyébként nekem a Müpa nem tíz, hanem tizenöt éves. Amikor megnyertük 2000-ben a pályázatot, attól kezdve már álom és valóság között lifteztem. Hiszen rajongtam a művészetért, s mindez szimbiózisba került a hivatásommal, így egyértelmű volt: a Müpa a kulcsmegbízatásom. Nemcsak egy épület létrejötte kötődik az építészirodánkhoz, hanem azok a személyek is, akik a Művészetek Palotájában megjelennek. Hiszen Bayreuthban vettem rá Fischer Ádámot, hogy jöjjön el, nézze meg a szerkezetkész Müpát. Ő megállt a közepe, és azt mondta, ez a Valhalla, itt Wagnert kell játszani... Rajongok a késő-

romantikus repertoárért, a teremnek nem véletlenül lett båt ilyen az alakja, a mérete. A Müpában valóban Richard Straussokat, Mablereket, s természetesen Wagnert lehet műsorra tűzni. De megtanultam azt Russell Johnstontól, aki az akusztikát alakította, hogy hogyan lehet ebből a hatalmas térből kamaratermet csinálni.

Persze, biába létezett kormányzati akarat, tervező, szükség volt egy olyan szereplőre is, aki az egésznek a működését, üzemeltetését átlátja. Ilyen – szintén kulcsszereplő – volt Kiss Imre, aki az építkezés utolsó esztendejében lett kinevezve a Ház élére. Ő ugyanúgy, ahogy a közeli munkatársaim, az utolsó fél évben az épülő házban itt élt, velünk.

Azt kell mondanom, hogy nem is a közönségnek volt nehéz megszoknia ezt az új helyszínt, hanem azoknak az előadóknak, akik egyszerre csak ilyen technikai körülmények között léphettek fel. Kelemen Barna például az első koncertjekor azt mondta, azon kívül, hogy remek a helyszín, olyan pszichológiája van, mintba külföldi turnén lenne, csúcsakusztikájú teremben.

Tervezőként csak akkor lehet könnyedén életre hívni egy ilyen Házat, ha az ember életében jelen van a művészvilág, s nem a felkérést követően próbálja meg ezt a kapcsolatrendszerrel kiépíteni. Büszke vagyok arra, hogy olyan előadók barátságára, támogatására számíthattam, mint Prunyi Ilona vagy Marton Éva.

De arról sem szabad elfeledkezni, hogy a Művészetek Palotájának megépüléséhez

óriási szerencsesorozatra volt szükség. Létezett ugyanis igény egy modern és a kortárs képzőművészetnek szentelt múzeumra, egy új hangversenyeremre és a Hagyományok Háza is a budai Vigadóból épp költözni akart, így a múzeum origójú pályázat megnyerése után rögtön egy teljesen már koncepciót kezdtünk kidolgozni, akkor még kormányzati hozzájárulás nélkül. – nem sokkal azután, hogynorigójú unkkal...

Ritkán van ilyen pillanat, amikor mindenki érzi, hogy valami nagy dolog születik, és érdemes érte éjt nappallá téve dolgozni. Mindez mágiikus erőt jelent. A Fischerek, Kelemen, Sebő, Vasbegyi, Kieslbach mind igent mondott egy közös épületre. Az én érdemem nem is a tervezés volt, hanem magának az épületnek a megszületése. Elérem, hogy a különböző gondolkodású emberek beköltözzenek egy fedél alá. Senki sem hitte el, hogy gyerekprogramok, zene, tánc, képzőművészet megfér egy épületben, és nem is volt rá közép-európai példa...

Egy építész életében ritkán adatik olyan lehetőség, mint amit a Müpával kaptam. Persze, sok gond volt az építkezéssel, közben négy miniszter váltotta egymást. Majdnem az egészségem is ráment, de a lényeg, hogy az épület megszületett. Ma is örülök annak, hogy mindennap kétezer embernek ad élményt. Látom persze a napi működését, a problémáit is... Amikor lakóbázat tervezek, akkor is elkérem az első éjszakát, mert ha az ember ott él 24 órában az általa 3-5 évig álmodott építményben érdekes tapasztalatokra tehet szert.

Egy építész tíz év után is folytatja a tervezést. Hiányolom, hogy a homlokzatot nem tudtam végigvinni, s hiányzik a gasztronómia. Kevésnek tartom az összefüggést a múzeumi és a kiszolgáló terek között. A legnagyobb fájdalom pedig a környezet... Mindenesetre Káel Csabával komolyan lobbizunk azért, hogy a kongresszusi terem a Müpa mellett épüljön meg. Hiszen akkor még feljebb lépünk a létrán, s olyan konferencia- és kultúrközponttá válunk, amiből kevés van, s országimázs szempontjából is lényeges. Aki ugyanis hozzánk belép, egy más Magyarországot ismer meg. A Müpa léte újra definiált egy új kulturális irányt. A Ház-

nak köszönhetően új műbelyegek születtek, új közönséget építettek az együttesek, s megtanultak megfelelni annak a mércének, amit ez a helyszín állít. A Művészetek Palotájában benne van százötven mérnök öt év alatt született, minden gondolata. Valamint rengeteg, elképesztő transzcendens energia...

Sokszor kérdezik tőlem, hogy melyik a világ legjobb koncertterme. Ilyenkor mindig elmondom, hogy mindegyiknek más az identitása, mindegyik más miatt jó. A Müpa óta építettem már másbol is hasonló termet, ahol szintén az volt a cél, hogy multifunkcionális környezetet teremtsünk a különböző műfajoknak. A kínai Sencsenben épített Ház érdekessége, hogy ott operát és szimfonikus műveket egyaránt lehet játszani. A zengést nem oldalfalakkal, hanem leereszthető mennyezettel oldottuk meg, így akár prózai előadáshoz is remek. A tíz év alatt az én tudásom is sokat fejlődött.

A Müpa nagy újítása az volt, hogy ugyanabban a teremben szólóhangszerre, orgonára, nagyzenekari hangzásra is megfelelő akusztikus környezetet teremtettünk, olyan helyszínt, amely alkalmas arra, hogy a hazai zeneélet teljes palettáját bemutassa.

Százévente egyszer épül a hazai komolyzenei hangversenyek termek történetében olyan zengő tér, mint a Müpa, amely előtt legutóbb a Zeneakadémia született...

Én pedig nagyon kíváncsian nézem ma is a neves vendégművészek szemét, mit szólnak, amikor először belépnek a terembe...

R. Zs.